

APPENDIX
AD
HISTORIAM
BIBLIOTHECÆ
REGIÆ ACADEMIÆ ABOENSIS;

CUJUS
PARTEM PRIMAM,

Conf. Ampl. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aurora
Publico Examini subjiciunt

AUCTOR

HENRICUS GABRIEL
PORTHAN,

ELOQV. PROFESSOR REG. ET ORD. REG. ACAD. LITT. HUMAN.
HIST. ET ANTIQVIT. MEMBRUM,

ET

RESPONDENS

CAROLUS PETRUS HÅLLSTRÖM,
Stip. Reg. Ostrobotniensis,

IN AUDITORIO MAJORI Die XVIII MARTII
An. MDCCXCV,
H. a. m. c.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

SÆ RÆ M:TIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,
SUPREMO ÆDIFICIORUM REGIORUM OMNISQUE PER
PATRIAM REI ÆDIFICATORIÆ, PICTORIÆ ET
SCULPTORIÆ PRÆFECTO,
ORDINIS REGII DE STELLA POLARI EQUITY,
GENEROSISSIMO DOMINO
CAROLO FRIDERICO
FREDENHEIM.

*N*e mireris, VIR GENEROSISSIME, TUUM NOMEN
his me præscripsisse pagellis, quæ fortunas per-
sequuntur penus literariæ, in quam præclara adeo
TUÆ exstant merita. Non enim Ipse tantum, vesti-
gia premens b. PARENTIS TUI, grandis olim Mu-
sarum nostrarum decoris atque præsidii, & nume-
rosis

rofis & splendidis illam voluminibus auxisti; sed teneram ejus ubicunque versarere memoriam conservans, aliorum etiam, a nostris his oris longe remotorum benefactorum studia in illam excitasti, muneraque nobis nec opinantibus, non minus specie pretioque magnifica quam raritate insignia comparasti. Cujus benignitatis memori hac in patria TUA terra, quamdiu bonis literis cultus praestabitur, tamdiu

Semper honos nomenque Tuum laudesque manebunt.

Quos quidem sensus quin interpretarer, mihi, qui cum supellefili nostra libraria per plures annos arctius habueram commercium, (non parvam ejus inde caritatem contrahens, quem igitur eximia TUA in illam benignitas quasi proxime affecit), temperare, privatim etiam TIBI devinctissimo, hoc tempore haud licuit, nec vero decuit. Simul autem omnium nostrum candida adjungo vota, ut diutissime TE fospite & florente TUIS, nobis & Reipublicæ frui liceat! Scribebam Aboæ d. 5 Martii a. 1795.

GENEROSISSIMI NOMINIS TUI

cultor observantissimus

HENRICUS GABRIEL PORTHAN.

THESES RESPONDENTIS.

Theſis I.

Licet Artes stricte ſic dictæ corporis haud exiguam poſcant dexteritatem; valde tamen erraverit, qui ſine animi vi eximia atque ingenii felicitate, in iis magnum quid preſtari poſſe putaverit.

Theſ. II. Dispeſci autem haud incommodē ſolent in Mechanicas & Elegantiores: licet pro certo aſteri nequeat, illas ſolum uſum, has delectationem ſolam ſemper ſpectare.

Theſ. III. Qui artes elegantiores variis petentes calumniis, eas luxui tantum inſervire, & ad mores corrumpendos conſerue putant; maniſtata produnt oblivionem uſus, quem rite adhibitæ in hominibus a vitiis arcendis præbent.

Theſ. IV. Bonus g��us, (ut loqui ſolemus), qui inter præciuas Artificum dotes habendus eſt, diligentia exercitationeque aliudia alitur atque exquifitior redditur; ac rite definitur facultas pulchri in artibus inveniendi ſentiendique.

Theſ. V. Inter eximii ingenii, Artificibus a natura confeſſi, do-tes præciuas, Phantasmam latam & uberem merito referentes, vim tam-en judicii minime excludendam ducimus.

Theſ. VI. Historia Litteraria Græcorum vel ob eam rem præ illa aliarum gentium cogitu digna eſt, quod apud eos cernere poſſimus, quo ordine ratio humana, peregrino fere auxilio deſtituta, in artibus ac ſcientiis, ab una ad aliam excolandam & evehendam, progreſſa fuerit.

Theſ. VII. Nullum efficacius adeſt adminiculum homines feroci- ex stupiditate & ferocia traducendi, eosque molliendi & mitiores red-dendi, quam ut vera & vivida religionis cognitione imbuantur.

Theſ. VIII. Felix eſt civitas, ubi illa in animis maximæ ſaltim partis ciuium viget perſuaſio, ſuam utilitatem non eſſe ab utilitate & felicitate totius reipublicæ alienam.

§. I.

Quod curam Bibliothecæ Academicæ, ante hos
XVI annos depositam, rursus ad tempus in-
me recipere ac aliquamdiu administrare, necesse ha-
buerim; opesque ejus interim læte crescere perrexe-
rint: causa utraque satis idonea visa fuit, cur Historiam
gazæ hujus nostræ librariæ, per illud quod ab
a. 1778 defluxit pertextum temporis intervallum con-
tinuare, fataque & incrementa sua recentissima prius
expositis (a) breviter descripta adjungere, neque alienam
neque ingratam judicare operam deberem. Quo
consilio, constitutum adhibitumque olim ordinem fer-
vantes, primum Præfectorum suorum Custodumque
per hæc tempora seriem dabimus brevem; deinde
præcipuas, quæ interim ei contigerunt, accessiones
atque ornamenta commemorabimus; tum faciem,
quam hæc fortuna jam ei comparavit lætiorem, le-
viter adumbrabimus: procuratam sic sensim defe-
ctuum, quibus hactenus laboravit, quasi sanationem,
cognoscendam præbituri, eaque simul re studiosis li-

A

terarum

(a) Quæ Dissertationibus Academicis XXIII, annis 1771-
1787 pedentim illustravimus.

*) *

terarum hominibus nostratibus, quibus hoc thesauro
librario utendi facultas est, quid opis inde sibi stu-
diisque suis sperare liceat, ostensuri.

§. II.

Cui Præfectura Bibliothecæ Academicæ, Diplo-
mate Regio d. 18 Febr. a. MDCCLXXVIII dato,
commissa fuerat, Dn. M. OLAVUS SCHALBERG, *Or-
dinis Philosophici* hactenus *Adjunctus*, non nisi brevi
illam tempore gessit. Qui postquam Diploma, quod
obtinuerat, Senatui Acad. exhibuisset (a), operamque
supellectilis librariæ, quam administrandam receptu-
rus erat, diligenter percensendæ, in se a Senatu Acad.
derivari passi essent Dn. Dr. NICOLAUS AVELLAN,
Anat. & *Chirurg.* atque Dn. M. JOHANNES BILMARK,
Hist. & *Philol.* *Practicæ*, Professores (b); veterum
primo Indicum cum novo (Inventario) nuper condito,
libros omnes (prout collocati suis quique in lo-
culis essent) exhibente (c), explorare consensum il-
lis necesse fuit (d): qua re perfecta novoque Catalogo,

Bib-

(a) Die 2 Julii ejusd. anni, Vid. *Protocoll. Senatus Acad.*
ad hunc diem, §. 10.

(b) Vid. l. c.

(c) Cfr. supra *Hist. Bibl.* §. XXIX pag. 126 sqq.

(d) Qui labor, adscripta veteribus indicibus a Bibliothe-
ario decedente nova libri cuiusque fede, facilior redi-
tus fuerat.

Bibliothecæ tuto recensendæ in posterum quoque inservituro, Deputatorum fide atque auctoritate munito, ad ejus ductum opes Bibliothecæ cunctas diligenter lustrabant; atque opere tandem rite peracto, easdem novo ineunte anno Academico (e) novo tuendas Praefecto tradebant. Sed ille ante finem anni sequentis ad Professionem *Logicæ atque Metaphysicæ* translatus (f), successorem in hac provincia habuit Dn. M. ABRAHAMUM NICOLAUM CLEWBERG, (*Philosophiae* ad hanc Academiam *Adjunctum Extraordinarium*,) qui Diplomate Regio d. 15 Martii a. 1780 dato, Bibliothecæ nostræ præfectus fuit. Cujus fidei antequam hæc committeretur, Senatus Acad, nomine jussuque eam rursus proximo mense Augusti (d. 28 sqq.) perlustrabant, qui saepè antea Dn. Prof. JOH. BILMARK & qui nuper Bibliothecæ præfuerat M. HENR. GABR. PORTHAN, Eloqv. Prof. (g) Bibliothecario autem a. 1783 ad alia negotia Stockholmiae traducto (h), Senatus Acad, jussus fuit curam de Biblio-

A 2

theca

(e) Mox post initium intervalli autumnalis, sive initio mensis Novembris.

(f) Diplomate Regio die 20 Dec. 1779 dato.

(g) *Prot. Conf. Ac.* d. 23 Junii a. 1780.

(h) Spectaculis Dramaticis in splendide exstructo nuper Theatro Regio edendis præficere virum Poëtices & Musices non minus peritum, quam elegantiarum pulchrique in artibus quibuscumque judicio exquisito pollentem, Regi placuerat.

theca Acad. interim habere (i): quam igitur pluribus per vices obeundam mandavit (k); donec ab intervallo a. 1789 autu-

(i) Litt. Illustr. R. Regnique Senatoris D:ni Lib. B. FRID. SPARRE, (qui Fratris cum Rege peregrinantis nomine Acad. Cancellarii provinciam administravit) dat. d. 14 Oct. a. 1783.

(k) Primum autumno anni 1783 Dn. M. JACOBO TENGSTRÖM, *Philos. Adj. Extraord. & Amanuensi tum Bibliothecæ Academicæ, (Protoc. Confist. Acad. d. 7 Nov. & Litt. Illustr. Cancell. d. 18 Dec. ej. a.);* eoque non multo post ad munus *Adjuncti Facult. Theologieæ* atque eu-ram simul Ecclesiæ Pikensis promoto, Dn. M. GABRIELI TIDGREN, (*Prot. Conf. Acad. 1784, d. 2 Mart.*) *Facult. Philos. Adjuncto Ordinario*, qui a. 1784 & prima dimidia parte anni 1785 (interim ad *Professionem* Ord. *L. L. Græcæ & Orientalium Diplomate Regio* d. 17 Dec. 1784 promotus) hoc onus sibi imponi passus est. Deinde, autumno a. 1785, Dn. M. JOHANNI GADOLIN, qui hactenus Amanuensis Bibliothecæ Ordinarius, dignitate *Professoris Philos. Extraordinarii* a S. Regia Ma-jestate ornatus nuper fuerat (*Prot. Conf. Acad. ej. a. d. 27 Sept.*); quo iter ad oras exterias, venia Regia, æstate fequentis anni faciente, ego hanc provinciam, D:no TIDGREN sociam operam, quantum infirma sua valetudo permetteret offerente, ad tempus usque au-tumnale a. 1788 administravi, (*Prot. Conf. Acad. 1786 d. 2 Oct. 1784 d. 27 Junii & 19 Oct. 1788 d. 22 Febr. & 20 Maii;* nec non Litt. Illustr. Cancell. d. 15 Apr.) quam tum redux Dn. Professor GADOLIN in se, rursus cu-randam recepit, (*Prot. Conf. Acad. a. 1788 d. 25 Sept.*), donec eidem, ad munus *Chemicæ Professoris* admini-strandum admoto, illam paullo post deponere videretur:

autumnali mihi ut illam provinciam administrandam
reciperem, Senatus Acad. (Illustr. etiam Cancellarii
auctoritate accidente) persuasit (l): e qua quin rursus
abire propediem liceat, absente hactenus Bibliotheca-
rio ad aliud atque honorificentius munus nuper pro-
moto (m), non dubito.

§. III.

Amanuensium nomine, operam diligentiamque
Bibliothecæ Acad. custodiendæ curandæque præstite-
runt, post Dn. M. HENRICUM ALANUM (a) qui a.
1779 ad munus Academicæ Secretarii admotus fuit (b),
primum Dn. M. GABRIEL TIDGREN (c), & deinde,
cum ille post laudabilem biennii diligentiam munere
ornatus fuisset *Adjuncti Facult. Philosophicæ Ordina-*

D 3 rii

quam hinc mihi rursus demandandam Senatus Acad. ju-
dicavit.

(l) *Prot. Conf. Acad.* a. 1789 d. 17 Sept.

(m) *Regiæ Cancellariæ Consiliarii* nomine honoreque (Di-
plomate R. d. 12 Nov. a. 1783) jam decoratus, juribus
quoque ad hoc munus pertinentibus, Diplomate R. d.
7 Nov. a. 1784 plene auctus fuit: postquam jam ante
dignitate *Secretarii Regii a manu* (Rønungs Hand-Secreterare)
ornatus, atque Nobilitatis jure donatus, no-
vum nomen EDELCRANTZ adscivisset.

(a) Vid. *Hist. Bibl.* §. XXVIII p. 125.

(b) Diplomate Regio d. 23 Apr. ej. a. dato.

(c) Cfr. *Hist. Bibl.* §. XXIX p. 129; *Protoc. Conf. Acad.*
a. 1779 d. 17 Junii.

rū (d), Dn. M. JACOBUS TENGSTRÖM, *Philos. Moralis Docens & Facult. Philos. Adjunctus Extraord.* (e), cui post biennii itidem in hac statione moram, munus *Adjuncti Facult. Theologicæ Ordinarii* obtigit (f). Obtulerat interim suam quoque in labore hoc ejus levando operam Dn. M. ERICUS TULINDBERG, atque Senatus Acad. assensionem naētus, illam adjunxerat (g); sed mox ad alia Reip. negotia administranda animum adjiciens, musis nostris valedixit (h). Petuit igitur atque obtinuit vacantem tenuem hanc stationem Dn. M. JOHANNES GADOLIN (i), in qua per V mansit annos (interea primum nomine *Adjuncti Facult. Philos. Extraordinarii* ab Illustr. Acad. Cancellario a. 1785 d. 2 Julii, & postea honore *Professoris Philosophiae Extraordinarii*, Diplomate Regio d. 8 Aug. a. 1785 dato, ornatus); qui cum non solum munus *Adjuncti Fac. Philos. Ordinarii* ab Illustr. Acad. Cancel-

(d) Diplomate Ill. Cancellarii d. 7 Julii a. 1781 dato.

(e) *Prot. Conf. Acad.* d. 25 Dec. a. 1781.

(f) Diplomate Illustr. Acad. Cancellarii d. 21 Dec. a. 1783 dato.

(g) *Protoc. Conf. Acad.* d. 7 Nov. a. 1783.

(h) Negotiis Cameralibus, Paterni laboris levandi causa operam addicens, Patrique postea in munere succedens, *Camerarius Provincialis* | (*Lands-Camerarius*) *Provinciae Uloburgensis* constitutus fuit, cui hodieque officio praest.

(i) *Protoc. Conf. Acad.* d. 20 Febr. a. 1784.

Cancellario sibi esset delatum (k), sed etiam administratio *Professionis Chemiae Ordinariæ* (a cuius laboribus vacationem Antecessor suus ex Regia clementia obtinuerat) sibi Diplomate Regio demandaretur, quo successionis certæ jus in locum stipendumque ordinarium simul concessum fuit (l); dicatam hactenus Bibliothecæ Acad. curandæ operam depositus. Habuerat interim socios ejus operæ, primum ab a. 1785. Dn. M. JOHANNEM POPPIUM, *Lingg. Oriental.* & ALEXANDRUM INGMAN, *Eloqu. Docentes* (m); quorum ille *Pastor Ecclesiæ Jockas* in Savolaxia post triennium constitutus (n) abiit, hic cum anni 1789 fine fungi hoc officio desit: deinde ab a. 1787 Dn. M. JACOBUM BONSDORFF (o), qui post quadriennium ad munus *Adjuncti Facult. Theol. Ordinarii* fuit promotus (p). Ordinarium autem Amanuensis Bibliothecæ

(k) Diplomate d. 3 Jan. a. 1789 dato.

(l) Diplomate Regio dato d. 6 Maji a. 1789; cum quo jure, jus etiam stipendi, suo ordine percipiendi, ab eo repetendum tempore, quo vices gerere Chemiæ Professoris Ordinarii cœpit, conjunctum fuit.

(m) *Prot. Conf. Acad.* d. 4 Oct. a. 1785.

(n) Diplomate Regio dato d. 19 Febr. a. 1788; postquam honore *Adjuncti Philos. Extraord.* anno jam 1785, d. 30 Nov. auctus fuisset.

(o) *Protoc. Conf. Acad.* d. 19 Oct. 1787.

(p) Diplomate Illustr. Acad. Cancellarii d. 16 Maji 1791 dato,

thecæ Acad. locum (a fratre relictum) mandabat **Senatus Acad. a. 1789** (q) Dn. M. **GUSTAVO GADOLIN**, qui Linguas litterasque Orientales simul Docens, hinc per quinquennium, & quod excurrit, laudabili illum diligentia (honore interim auctus *Adjuncti Fac. Philos. Extraordinarii* (r)), ornavit. Cum vero crescens sensim librorum copia, decentem illorum curam laborosiorem indies redderet; Senatui Acad. visum fuit alterum dehinc Amanuensem adjungere, & Collegam ei dare primo Dn. M. **SAMUELEM CASTRÉN**, *Log. & Metaphys. Docentem*, (s), ac deinde, eo ad curam suscipiendam demandatae fidei suæ Ecclesiæ *Utsjoki* (t) Lapponiæ Kemiensis, ad viciniam Maris Glacialis hinc abeunte, Dn. M. **PETRUM JOHANNEM ALOPÆUM**, *Hist. Litterar. Docentem* (u), qui in hac hodie dum statione manet.

§. IV.

(q) *Prot. Conf. Acad. d. 1 Oct. a. 1789.*

(r) Diplomate Illustriss. Acad. Cancellarii d. 27 Martii a.
• 1793 dato.

(s) *Protoc. Conf. Acad. d. 1 Febr. a 1793.*

(t) Diplomate Venerandi Confisi. Eccles. Aboënsis d. 15 Jan. a. 1794 dato.

(u) *Protoc. Conf. Acad. d. 28 Febr. a. 1794.*